

Csongrádon születtem, ott is nőttem fel. A második világháborúban a front az Alföldet hamarabb érte el, mint az ország többi részét. Édesapámat 1944. júliusában vitték el katonának, akkor láttuk utoljára. Ekkortájt kiadták parancsba, hogy minden háznál bunkert kell építeni. A mi óvóhelyünk sajnos nem sokáig bírta, összeomlott, így mikor 1944. októberében légi riadó volt, megszólalt a sziréna, a szomszédhoz rohantunk át, hogy ott húzzuk meg magunkat. Egyszer csak elkezdtek potyogni a bombák, és az Árpád utcai házunktól pár házzal arrébb lévő egyik szomszédházat találat is érte. Akkora volt a légnyomás a találat következtében, hogy hiába a távolság, így is a falhoz vágott az ereje. Édesanyám nagyon megijedt, gyorsan fogott egy talicskát, beletette a páréves hógomat, meg egy párnát, valamint az események annyira megzavarták, hogy hirtelenjében fogta a bilit is és felakasztotta azt is a talicska szarvára. Majd megindultunk a Szőlőhegyi úton a szőlőnk felé, hogy ott leljünk menedékre. A városból özönlött ki a tömeg, akkoriban szinte minden csongrádi családnak volt egy kis szőlője, ahol kis kunyhó állt a sorok között. Ide menekültek ki az emberek, mikor megkezdődött a város bombázása. Az út mellett egy árok volt, mely mind a mai napig megvan, és ahogy haladtunk az úton, egyszer csak megláttam egy negyvenes éveiben járó asszonyt, aki az árokban feküdt, a szoknyája felhajtva, fehér lábai csak úgy szabadon. Meg is jegyeztem édesanyámnak, hogy a néni nem szégyelli magát, hogy részegen itt fekszik az út szélén. Édesanyám csak annyit mondott, hogy ne is nézzek oda, csak haladjak tovább. Ezt az asszonyt ugyanis addigra már lelőtték, merthogy a város bombázása mellett az orosz légierő kis vadászgépekkel lőtte a menekülő tömeget. Egyszer csak utolért minket egy lovaskocsi, ahol a bakon ülő ember ismerősünk volt. Svettye, mert így hívták, odakiabált édesanyámnak, hogy „Marika, dobja fel a kisiút a kocsi hátuljára, majd a Mária-szobornál letesszük”. Fel is szálltam a kocsira, amivel természetesen gyorsabban haladtunk, mint édesanyám a talicskával, viszont az egyik kisrepülő kiszúrt magának minket, és megpróbált lőni felénk, de a dűlőutak mellett akkoriban sok diófa volt, aminek a fedezetében sértetlenül megúsztuk a támadást. Arra viszont pont elég volt, hogy mire elértünk a Mária-szoborhoz, rólam a Svettyéék teljesen megfeledkeztek. Amikor a kocsi ráfordult az ő tanyájukhoz vezető útra, én gyorsan leugrottam róla, hiszen édesanyámmal a szoborhoz beszéltem meg a találkozót. A fuvarosék hívtak volna be magukhoz, de én már ekkor is makacs voltam, nem mentem velük. Öt és fél évesen végül a bakhátas művelésű szőlőben húztam meg magam, a csongrádi borvidékre akkoriban ez volt jellemző. Egy darabig vártam édesapámat, de csak nem jött. Meleg októberi napunk volt, a homok alattam még langyosnak érződött, s ahogy rám sötétedett, befeküdtem a szőlőtőkék közötti árokba, és az átélt izgalmak miatt hamar el is aludtam. Ekkora viszont a mámai kompon keresztül megérkeztek az orosz katonák és géppisztollyal, illetve amivel csak tudtak, lőttek. Fektemben, félálomban éreztem, ahogy estek rám a levelek és az érett szőlőszemek, mikor a katonák lövedékei végigkaszálták a szőlőbokrokat. Másnap hajnalban nagy csendre ébredtem, majd egyszer csak meghallottam, hogy valaki a nevemet kiabálja, „Józsikám, Józsikám, kisfiam!”. Visszakiabáltam neki, hogy „Édesanyám”, majd szaladtunk egymás felé. A kiabálásra a Svettyéék is előjöttek a közeli tanyájukról, és amikor a Svettye meglátta a lövöldözés következtében letarolt szőlővenyigéket, annyi mondott csak, hogy „Nagy szerencséje volt ennek a gyereknek, hogy nem lőtték agyon”, mire idős édesanyja csak annyit válaszolt: „Nem szerencséje volt ennek a gyereknek, hanem a Szűzanya kötőjében volt”. Így menekültem, menekültünk meg végül.